

СВИ
НЕ
СТВО—
РЕКНИЙ

УДК 821.161.2-3

Л32

Мирослав Лаюк

Л 32 Світ не створений [Текст] : роман / Мирослав Лаюк. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. — 288 с.

ISBN 978-617-679-575-9

У романі, ніби в колючий дріт, з'єднано кілька історій. Він виводить з темного лабіринту, породженого питанням: «Усе — навіщо?» Серед розкиданих у часі ліній — і мистецький проект, який змушує здійснити одіссею від ромських таборів до чорнобильської зони й глибин пам'яті, образи та прощення. Тут і з'ява в Карпатах дивного світла, через яке скисає все молоко й наростає відчуття апокаліпсису. Тут і розмова з Махном про недостиглі волоські горіхи, а також її продовження біля руїн промзони в Лисичанську. Так само це історія кохання, що розпросторюється на Париж і Східну Європу — від революційного Києва до степів, наповнених вогнем, волею і смертю. Дехто з героїв добирається майже до кінця, доки через дріт не проходить струм і не відкидає у первісний хаос. Однак є й ті, хто знаходять своє осяяння, з якого постає новий світ. Читач може опинитися разом з першими чи другими.

УДК 821.161.2-3

Мирослав Лаюк © текст, 2018
Іван Шкоропад © дизайн обкладинки, 2018
Видавництво Старого Лева © 2018

ISBN 978-617-679-575-9

Усі права застережено

**СВІТ
НЕ
СТВО-
РЕННИЙ**

**МИРОСЛАВ
ЛАЮК**

Львів
Видавництво Старого Лева
2018

Світ не створений ніким.

Геракліт

ПРОЛОГ

Чоловік прокинувся від її голосного дихання: створена вчора увечері, вона додивлялася перший у житті сон. Зіпріле повітря пахнуло бронхами, ставало тремкими краплями на розпеченому тілі. Червону землю трусило від нового творення, складалися ландшафти — усе починалося. Названий чоловіком не будив життя, назване жінкою, — хай додивиться історію до кінця і пізнає історії красу, хай їй буде лю... Він назве це словом любов: вибирати найбільш розквітлі півонії й казати найтендітніші слова, ставати попереду, коли прибігають вовки, тертися носом об ніс, опівночі торкатися до її долоні й відчувати стискання пальців.

Чоловік подався углиб лісу — а раптом розшукає якогось звіра, якесь дерево чи птаха. А може, натрапить на сліпучу жилу руди на розломах скель, нову субстанцію, не знану досі, не названу. Батько доручив йому це: нагороджувати побачене словами. Під модриною сутулився окатий злеток — як нерозкритий тюльпан і водночас як шмат обгорілого поліна. Чоловік торкнув його: «Ти ж ще не маєш назви? То будеш Со... ні, Сорока вже була, і Soyка, і Сопілка (Трубка, через яку Легені перетворюються на Музику), і Сорок, і Совість. Будеш Со...веням!»

Звідкись, зусібіч: з нафти під землею, з капілярів, якими пісок ішов по деревині вільхи, з кісток — пролунало: «Не варт було чіпати — тепер дорослі не приймуть його». Старий,

що називав себе гідом, виступив з гущавини. Він узяв пташа, погладив і жбурнув у небо, де Совеня одразу ж стало Місяцем.

«Розкажи мені ще одну казку», — набридав чоловік. «Я й забув, що вже говорив», — відповідав той, що звав себе гідом. «Про хлопчика, який ходив вершинами персикових дюн; до нього примчав срібний кінь з рогом на чолі; ти розповідав, що малий застряг з конем у болоті, але витяг їх обох за власне волосся; потім хлопчик на килимі літав над містом, де зловтішно руйнували найпрекрасніші будівлі, де в печах спалювали людей, а жіночими попелястими косами набивали матраци... коли малий приземлився, до нього прийшов лис, і вони розмовляли про планети; ти говорив, що той хлопчик — я». Помовчавши, старий прорік: «З розмови твоєї народяться світи; будь обережним — вони з найтонших ворсинок вітру».

Перед ними, як феєрверки, спурхували невидимі в сизому повітрі жайворонки, розпускалися золоті лілії, ніби перед королями, на термітниках цілувалися мангусти. Потім відкрився солончак, що відбивав небо, а вдалині — конус із написом на корпусі. «Це “Схід-Зеро”, пілотований космічний корабель. Хочу випробувати твоє відчуття тіла у просторі. Покажу тобі Землю, як насінину редьки на нігтеві, покажу тобі 88 площин, на які поділена сфера неба, Всесвіт Всесвіту тобі покажу». (Але як щодо дрібного, за нігтем, за межами атомів і їхніх частинок — нові світи, які кожним видихом людина створювала, а кожним вдихом руйнувала? Чи відкривався йому світ в інший бік?) «Он планета Земля, — говорив старий, коли вони вже летіли, віддаляючись від маленької блакитної плями. — Простягни долоню — і ти затулиш її».

...Що для деяких видів метеликів сімейства Психея ціле життя — то для людини кілька хвилин. Що для планети

GU Psc b, газового гіганта в сузір'ї Риб, один оберт навколо зірки — то для людини 2300 середніх земних життів. Але: що для людини хвилина відчаю — то п'ятдесятидення, що п'ятдесят днів спокою — то мить; час розривається, ніби рекламний плакат. ...Жінка цілувала його в чоло; після подорожі лице першого космонавта блищало, а шкіра пахла аміаком. Угорі, тисячу мільйонів кілометрів звідси, чоловіка знудило, коли дивився крізь ілюмінатор на кільця Сатурна, що крутилися, як обручі на дівочій талії. Після Стендаля, котрий умлів від краси Флоренції, цей стан назвали «флорентійським синдромом»: коли людина не витримує надміру прекрасного. Але що було там вгорі? До того треба скласти слово (або подивитися в словник котроїсь зі скандинавських мов — може, воно вже є).

«Чоловіче, твої нащадки самі зможуть побудувати літальні механізми, ще кращі. А я? Я буду милостинею, хлібом і вареною рибою; я матиму голову сокола; я буду Великим Вибухом; учора я був собакою, сьогодні я є королем, завтра я буду тобою; я навіть не буду! Сину, іди майструй і винаходь. Іди твори моральні імперативи й гідроконденсатори, атеїзм і газовані напої. Будь піщинкою в закинутій галактиці. Будь віссю, навколо якої крутяться інші матерії великої маси...»

Старий витяг прозору кульку, роздивився її на сонці й закинув назад у мішечок, а тоді попрямував у бік солончаку ховати тіло оброслого кристалами велетня, якого, на щастя, чоловік зранку не побачив. «Так само, — сказав той, що називав себе гідом, — твої нащадки будуть знищувати. Вони ховатимуть жертв глибоко під землею, ритимуть ями й засипатимуть убитих гашеним вапном. Але потоки виноситимуть кістки на поверхню. То будуть мої кістки... То будуть мої кістки, сину».

ВОНИ ХОТИЛИ ХОЧА Б ЩОСЬ ЗМІНИТИ (2002)

Дідок у замащеному іржею капелюсі сказав, що саме сьогодні закінчується одна епоха людства й приходить інша. Ріки не змінять хід і мертві не встануть з могил — він тільки прорік, що відбудеться переоцінка всіх цінностей. Потім оракул усміхнувся здоровенними, як боби, керамічними зубами й запропонував усьому вагону електрички придбати недорого філе амурського тигра. Від зупинки йти стільки, за скільки часу четверо людей викурюють пачку «Прилук». Захекані, ніби після третього кола бігу на фізрі, підлітки простували потрісканим асфальтом крізь ріденький ліс. Ще кілька хвилин тому, так і не поторгувавшись за тигрятину, Інна, її малий двоюрідний брат Ляоня та друзі Артур і Олександра ледь утекли від контролерів: нарваного високого молодого мужика і вусатої жінки за сорок. Удалині свистіла передопівнічна електричка, обіцяючи після себе тишу аж до ранку й, звісно ж, брешучи: товарняки з антрацитом, деревом-кругляком і фосфатами ще не раз переїдуть ночі шолудивій хвіст.

Артур, кремезний дев'ятикласник, вже у п'ятнадцять був копією батька, призера чемпіонату Союзу з метання ядра, а тепер депутата облради. Підліток кинув схожу на лампочку спорожнілу коньячну пляшку в дуб віддалік. Цілісінька, вона глухо відлетіла на землю.

— Я б за такого кандидата в депутати не проголосувала, — пирснула Олександра, менш красива з двох дівчат.

— Це тато хоче, аби я був, як він. Мені б лиш — власну автомийку.

— Депутат може мати все, що хоче.

— Мені потрібна тільки автомийка.

Олександра ледь не наступила на їжака. Перелякане звіря тут-таки згорнулося серед старої, але не стертої дорожньої розмітки. А дівчина одразу ж припала до Артурових широких, як кабіна, грудей:

— Ой, налякалася!

Той сахнувся, зиркнувши, чи не бачила цього Інна, й нахилився взяти в руки колючий живий згорток. У рюкзаку цокнули пляшки: завтра уночі Інна, більш красива з двох дівчат, відлітала до Парижа, і ці проводи мусили бути такими, які не забувають ніколи.

— Хочу його краще розгледіти, — пхинькнула Олександра.

— Щоб розкрився, треба води на нього, — мовив Артур, скидаючи рюкзак. Він вийняв звідти банку з маринованими помідорами й запхав один собі в рота. — Так лисиці роблять: дзюрять на їжака — він захлинається й мусить розгорнутися.

— Ну то знімай штани, — обернулася до них Інна, яка йшла попереду. — Хочу бачити мордочку цього малюка.

Артур, спалахнувши, забив обличчя в шкірянку. Потім, пальцями притримуючи помідори з бадиллям кропу, тоненькою цівочкою злив розсіл на їжака.

...Олександра, Інна й Льоня стояли біля воріт під високою бетонною аркою з незрозумілим написом. Розібрати можна було тільки букви А й П, і то — не до кінця зрозу-

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.